

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКОДУВАННЯ ІКОНІЧНИХ ЗНАКІВ У ВЕРБАЛЬНІ В ЕКФРАСИСНОМУ КОМПЛЕКСІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Адрій Іванченко¹

Ганна Шотова-Ніколенко²

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-204-3-5>

Повнота опису образотворчого ряду передбачає наявність таких елементів, як: 1) покажчиків тематики або предметів зображення; 2) елементів, що описують композицію (розташування предметів зображення відносно один одного або відносно зовнішніх рамкових орієнтирів); 3) елементів, що описують конкретні зовнішні властивості предметів: у випадку неживої природи – розмірів, форми, величини; у випадку зображення людей – їх зовнішності, міміки, атрибутів, жестових особливостей, пози та ін.; 4) дескрипторів кольорових особливостей зображених предметів (колером). Іншими словами, в ідеалі має бути описане все, що можна вловити за реальної перцепції.

¹ Одеський державний екологічний університет, Україна

² Одеський державний екологічний університет, Україна

Проте у художньому тексті представлено лише «відібране» [2], тобто те, що з погляду автора художнього тексту становить певний інтерес. Спроби створити, хоча б у якості експерименту, максимально адекватний віртуальний опис зорового сприйняття, нами зафіксованими не були. У всіх випадках, які потрапили до нашої вибірки, якихось аспектів із зазначених відображення у художньому тексті не отримали. У натюрмортах зазвичай підкреслюється форма предметів, у багатофігурних зображеннях часто надаються композиційні особливості. У портретах найпошлідовніше описується погляд моделі. Досить часто згадується кольорова гама описуваного полотна.

Далі ми докладно зупинимося на засобах вербального передавання різних особливостей зображення.

Перцептивний образ – це чуттєвий конструкт, модель, у якій розрізняються елементи та відносини.

Образ є оперативним, у ньому повно і чітко диференціюється те, що відповідає вимогам дії, що виконується. Оскільки цим вимогам відповідає лише деяка частина одержуваних вражень, образ припускає момент неадекватності. Спотворення вражень про величину, форму, колір є умовою поліфункціонального сприйняття дійсності [1].

Таким чином, слід визнати факт відсутності прямої відповідності між реальними характеристиками предмета сприйняття та особливостями його чуттєвого відображення.

Як частина дійсності предмет, у разі мальовниче полотно, малюнок, є набором можливостей, що може бути сприйнятим у певній якості. Вони укладені в контурах та структурі його поверхні, особливостях форми, величини, кольору тощо. Однак це не більше, ніж «натяки». Для того, щоб перетворитися на зміст образу вони мають бути співвіднесені як із ситуацією, так із особливостями суб'єкта.

Початковий предмет (об'єкт зображення на картині, малюнку) у художньому тексті піддається подвійному перекодуванню: на першому етапі він кодується за допомогою іконічних знаків, а в другому – за допомогою вербальних.

Простежити ступінь спотворення кінцевого образу описуваного предмета можна лише у випадку, якщо є непряме уявлення про предмет зображення.

У художньому творі зображення будь-якого об'єкта / предмета часто зіставляється з реальним, дійсним у рамках наданого художнього світу за допомогою вербального опису та порівняння. Це дозволяє створити більш повне уявлення про об'єкт зображення, показати предмет або явище з різних боків. Статичність полотна дає можливість виділити у предметі зображення те, що втрачається у динаміці.

Список використаних джерел:

1. Миракян А.И. Психология изобразительного восприятия / А.И. Миракян. – Ереван: Айстан, 1990. – 206 с.
2. Шмид В. Нарратология / В. Шмид – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.